

KORESPONDENCE

Karla Hvíždaly
s Václavem Havlem

ke knihám Dálkový výslech
a Stručně prosím

GALEN

Upozornění

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Galén

Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5

www.galen.cz

© Galén, 2013

KORESPONDENCE

Karla Hviždaly
s Václavem Havlem

ke knihám *Dálkový výslech*
a *Prosím stručně*

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukovány,
uchovávány v rešeršním systému nebo přenášeny jakýmkoli
způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického
či jiného záznamu) bez písemného souhlasu majitelů autorských práv.

© Václav Havel – dědicové, Karel Hvizďala c/o DILIA, 2013

Photos © Bohdan Holomíček, Jiří Stach, Oldřich Škácha, 2013

Typography © Clara Istlerová, 2013

© Galén, 2013

ISBN 978-80-7262-994-7 (PDF)

ISBN 978-80-7262-995-4 (PDF pro čtečky)

Pandán /Karel Hviždala /7

Dálkový výslech /13

Prosím stručně /69

Tento sborník obsahuje mou úplnou korespondenci s Václavem Havlem, kterou jsme spolu vedli v letech 1984 až 2006 nad knihami *Dálkový výslech* a *Prosím stručně*. Originály Havlových dopisů z doby, kdy jsem žil v Německu, pocházejí z mého archivu, kopie mých dopisů Václavu Havlovi k *Dálkovému výslechu* jsou majetkem Československého dokumentačního střediska. Originály neexistují, protože je Václav Havel okamžitě po přečtení, jako všechnu tehdejší korespondenci s exilem, pálil, aby ji u něj nenašla policie. Veškerá korespondence ke knize *Prosím stručně* je uložena v archivu Knihovny Václava Havla. Ke korespondenci z exilu jsem připojil několik dopisů o okolnostech vzniku *Dálkového výslechu*. V této publikaci najdete vše, co bylo možné dohledat a co se bezprostředně nás dvou a těchto knih týká. Nic nebylo vynecháno kromě dvou objemných zásilek mých otázek, které by knihu příliš zatěžovaly a které badatelé najdou v Knihovně Václava Havla. Jinak byly vypuštěny pouze dva vzájemné dopisy. Oba pocházejí z 10. 10. 2001, týkají se našeho sporu o Al-Káidě a Tálibánu a byly otištěny v Lidových novinách. Rovněž jsem nezařadil dopis od Václava Havla ze 16. 8. 2011 k mým sedmdesátinám, což připomínám coby svědectví toho, jak Václav Havel myslel na lidi ve svém okolí i v době svých už velmi vážných zdravotních potíží.

Zpětně lze říci, že pro nás oba měly tyto dvě knihy mnohem větší důležitost, než jsme si zprvu mysleli: Václav Havel na začátku naší spolupráce věřil, že někdy v budoucnu napíše paměti, a dokonce proto o některých věcech nechtěl v *Dálkovém výslechu* původně hovořit. Při práci nad mnou přepsanou, zkrácenou a upravenou první verzí textu (celkem bylo nahráno 14 hodin odpovědí – v přepisu bezmála 300 stránek –, které Václav Havel natočil za dva večery ve vypůjčeném bytě v Praze na Vinohradech a které provezl do Německa, jako většinu naší korespondence, kulturní referent německého velvyslanectví v Praze Wolfgang Scheur) si však uvědomil, že do rukopisu vložil souvislou výpověď o sobě a svém celoživotním konání, a tak se vlastně zbavil povinnosti někdy později napsat paměti (jak svědčí jeho dopis Vilému Prečanovi ze 14. července 1986). Kniha pro něho začínala mít větší a větší význam a každé ráno po celonoční práci na konečné verzi rukopisu, který dále krátil, rozdělil do pěti kapitol a ještě jednou přepsal, se plížil na Hrádečku lesem a v noci zredigované stránky ukrýval, aby mu je při domovní prohlídce StB nezabavila. Konečně mohu prozradit, že jako skryš sloužila stodola Andreje Kroba, Havlova souseda a režiséra Divadla Na tahu. Václav Havel tehdy nemohl tušit, že právě tato kniha, kterou nakladatelství Melantrich vydalo v prosinci 1989, sehraje u veřejnosti klíčovou roli před jeho zvolením do prezidentského úřadu: nakladatelskou smlouvu

podepsal s redaktorem Petrem Kovaříkem 12. prosince 1989 v ateliéru Josky Skalníka na pražských Vinohradech za přítomnosti Alexandra Dubčeka a za sedm dnů již tiskárna vyexpedovala 50 000 výtisků (celkový náklad prvního vydání činil 100 000 výtisků). Do té doby zvláště mladí lidé, kteří neviděli jeho hry z šedesátých let v Divadle Na zábradlí, nečetli časopis *Tvár* a neměli přístup k jeho samizdatovým textům, znali Václava Havla převážně z pomlouvačných článků v Rudém právu či z několika listopadových a polistopadových veřejných vystoupení. Také více než dvacet překladů do cizích jazyků sehrálo pro popularitu Václava Havla důležitou úlohu a *Dálkový výslech* je dodnes jeho nejcitovanější knihou. Jak dokládají přiložené dopisy, k jeho vydání jsem dal popud já za přispění filozofa Václava Bělohradského.

Podobně byl *Dálkový výslech* důležitý pro mne po mém návratu z německého exilu: pomohl mně snáze se začlenit do české společnosti. A mimo jiné mě naučil klást i „blbé“ otázky, jak jim Václav Havel říkal (například o jeho levičáctví, buržoazním původu či proč nenapsal ženě Olze žádný lyrický dopis), které zpovídanému poskytují širší prostor pro odpověď, nedrží ho v úzkém koridoru cíleněji kladeného dotazu, a dodávají tím knize na čtivosti. V době vzniku rozhovoru byl Václav Havel pod značným psychickým tlakem ze všech stran: neustále nad ním visela hrozba dalšího uvěznění a zároveň se na něj valilo čím dál víc úkolů z domova i ze zahraničí. Proto jakmile se rukopis dostal za hranice, kromě korektur na něm už odmítal dále pracovat. Název knihy vyšel od Olgy Havlové. Sám jsem chtěl knihu nazvat *Paradoxy mého života*, paní Olga však prý jednou manželovi řekla: to není interview, to je výslech. Václav Havel se toho chytil a dodal: na dálku.

Prosím stručně je kniha, která vznikala už za zcela odlišných podmínek, v době, kdy Václav Havel již nebyl prezidentem. Podnět k ní dal on sám, když se neuskutečnil projekt trojrozhovoru Ash, Michnik, Havel a když znovu vnitřně zavrhł možnost napsat vlastní paměti. Větší část odpovědí na mé otázky Václav Havel sepsal v klidu Kongresové knihovny ve Washingtonu. I o tento rukopis se obával a napsané několikánásobně zálohoval. Moje role tentokrát byla jiná: iniciační. Václav Havel si z velkého množství mých otázek vybíral ty, které považoval za nejdůležitější, a jindy se naopak divil, proč se na některé téma neptám. Protože to ve svých odpovědích komentoval, udělal vlastně z tazatele jednu z postav knihy. Jako by se někdy na svět díval jako na divadlo a s lidmi kolem sebe zacházel jako s postavami svých her. I v tomto případě byl prací na knize *Prosím stručně*, tentokrát ze zdravotních důvodů, tak unaven, že na ní v závěru odmítl dále pracovat, i když mně se zdálo, že by jí to prospělo. Dnes se zpětně musím přiznat, že jsem se kvůli zdravotnímu stavu Václava Havla několikrát obával, jestli knihu dokončíme. Připomeňme, že po odebrání

části plíce v roce 1996 sdělil jeden z lékařů Ladislavu Špačkovi, Havlovu tiskovému mluvčímu, že s diagnózou, jakou Václav Havel měl, pacienti žijí většinou tři až pět let. Název této druhé knihy je narážkou na nejčastější požadavek jednoho z televizních moderátorů, který svým hostům říká před každým rozhovorem: *Prosím stručně*. Kniha byla přeložena do více než deseti jazyků.

Tento sborník, vycházející jako pandán k publikaci *Václav Havel: Rozhovory s Karlem Hviždálou*, je pro větší přehlednost rozdělena do dvou kapitol, které odpovídají práci na dvou projektech. Ač některé dokumenty mohou některým čtenářům připadat redundantní, ponechávám je v tomto svazku kvůli úplnosti a jako ilustraci Havlovy důkladnosti, s níž přistupoval nejen k textu, ale i k prezentaci svého díla. Pokud na sebe dopisy někde zřetelně nenavazují, je to proto, že jsme mezitím komunikovali telefonicky, o čemž žádné záznamy neexistují, anebo v případě *Prosím stručně* proto, že jsme komunikovali přes sekretariát či se scházeli osobně, především pak v pražské restauraci Na Ořechovce. Podle tohoto hostince také Václav Havel pojmenoval skupinu spolupracovníků, která knihu připravovala. Říkal nám tajné bratrstvo Ořech.

Karel Hviždala, leden 2012

Poznámka: Na některých dopisech Václava Havla najdete otisk dětského razítka psíka s kostí. Tuto identifikační ikonku Václav Havel někdy používal, aby dopisy nebyly snadno zaměnitelné. Po 17. listopadu 1989 jím označoval vedle svého podpisu i legitimace opravňující ke vstupu do Laterny magiky, kde v prvních dnech úřadovalo Občanské fórum.

Podobné razítko s nápisem Think Happy používal i Ivan M. Havel mimo jiné jako Ex libris do samizdatů. Razítko věnovala oběma bratrům profesorka Markéta Goetz-Stankiewicz z University of British Columbia ve Vancouveru, která psala o německé, polské a české literatuře i o Havlových hrách.

Václav Havel na Hrádečku v roce 1985, kde autorizoval *Dálkový výslech*. >
Foto Bohdan Holomíček